

**LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS KANCELIARIJOS
EKONOMIKOS POLITIKOS GRUPĖ**

PAŽYMA

**DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS LAUKINĖS AUGALIJOS ĮSTATYMO NR. VIII-1226
PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO, LIETUVOS RESPUBLIKOS LAUKINĖS
GYVŪNIJOS ĮSTATYMO NR. VIII-498 PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO,
LIETUVOS RESPUBLIKOS SAUGOMŲ GYVŪNŲ, AUGALŲ IR GRYBŲ RŪŠIŲ
ĮSTATYMO NR. VIII-499 2, 3, 10, 11, 14, 15 IR 16 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO IR
ĮSTATYMO PAPILDYMO 10¹ IR 10² STRAIPSNIAIS ĮSTATYMO PROJEKTO, LIETUVOS
RESPUBLIKOS MEDŽIOKLĖS ĮSTATYMO NR. IX-966 4 IR 5 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO
ĮSTATYMO PROJEKTO, LIETUVOS RESPUBLIKOS SAUGOMŲ TERITORIJŲ
ĮSTATYMO NR. I-301 2 IR 5 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO IR
LIETUVOS RESPUBLIKOS GYVŪNŲ GEROVĖS IR APSAUGOS ĮSTATYMO NR. VIII-
500 2 IR 3 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO
(TAP NR. 19-255(3); TAIS NR. 18-7909(4))**

2019-08-28 Nr. NV-2471

Vilnius

1. Projekto rengėja – Aplinkos ministerija.

2. Projekto tikslas – įstatymuose nustatyti esminius leidimų reikalavimus veiksams, susijusiems su cirkų veikla, laukinių gyvūnų, augalų ir grybų introdukcija (reintrodukcija), invazinių rūšių naudojimu, laukinių gyvūnų įvežimu (išvežimu), zoologijos sodų įkūrimu, laukinių gyvūnų laikymu nelaisvėje, jų kryžminimu, laukinių gyvūnų prekyba.

3. Dabartinė situacija:

- **Didžioji dalis nuostatų, susijusi su leidimų išdavimu (jų sustabdymu, panaikinimu) šiuo metu yra nustatyta poįstatyminiuose teisės aktuose.** Projektas parengtas įgyvendinant Paslaugų įstatymo nuostatą, kad leidimų esminiai reikalavimai turi būti nustatomi įstatymais.
- **Dėl cirkų veiklos:**
 - šiuo metu teisės aktuose cirko sąvoka nėra apibrėžta;
 - gyvūnų naudojimas keliaujančiuose cirkuose yra nesuderinamas su gyvūnų gerovės standartais (prieš juos naudojamas smurtas, gyvūnai vežami iš vienos vietos į kitą tūkstančius kilometrų, laikomi uždaryti vilkikų priekabose, kur neįmanoma užtikrinti jų prigimtinių poreikių). 24 Europos valstybės turi apribojimus, skirtus gyvūnų išnaudojimui cirko pasirodymuose.
- **Dėl nesaugomų rūšių laukinių gyvūnų medžioklės trofėjų įvežimo į Lietuvą iš trečiųjų šalių (ir išvežimo iš Lietuvos):**
 - šiuo metu leidimas būtinas vežant *tik saugomų* laukinių gyvūnų medžioklės trofėjus;
 - nesaugomų rūšių įvežamų (išvežamų) medžioklės trofėjų skaičiaus fiksavimas yra svarbus laukinių gyvūnų rūšių naudojimo monitoringui (vertinant rūšies populiacijos nykimo mastą, sprendžiant rūšies apsaugos lygį ir priimant sprendimus dėl tam tikrų rūšių įvežimo uždraudimo).
- **Dėl invazinių augalų rūšių naikinimo.** Šiuo metu nėra nustatytos prievolės vandens telkinių, žemės savininkams, naudotojams ir valdytojams taikyti invazinių rūšių naikinimo priemonės ir užtikrinti, kad invazinės rūšys neplistų į gretimus sklypus ar vandens telkinius, todėl dažnai pasitaiko konfliktų tarp žemės sklypų savininkų, kai vienas naikina Sosnovskio barštį, o kitas nesiima jokių priemonių (pirmajam niekada nepavyks jo išnaikinti).
- **Dėl laisvėje gyvenančių laukinių gyvūnų šėrimo ar lesinimo.** Šiuo metu nedraudžiama šerti laukinius gyvūnus. Žmonių šeriami paukščiai laiku nepasitraukia į žiemavietes, juos tenka globoti patiriant dideles išlaidas.

- **Dėl laukinės augalijos išteklių naudojimo.** Šiuo metu galioja Laukinės augalijos įstatymo 12 straipsnio 1 dalies nuostata, kad „privačiuose miškuose, esančiuose ne toliau kaip 100 m nuo jų savininkų sodybų, ir ne miško žemėje laukinės augalijos išteklius naudoti leidžiama tik gavus žemės, miško ar vandens telkinių savininkų, valdytojų ir naudotojų sutikimą ar leidimą.“ Nėra informacijos, kad ši įstatymo nuostata būtų vykdoma ir kyla abejonių dėl jos reikalingumo ir galimybės ją įgyvendinti (grybaujant ar uogaujant nėra galimybės nustatyti, kada priartėjama arčiau negu 100 m nuo sodybos, ir neaišku, kur kreiptis ir rasti sodybos savininką).
- **Dėl riešutų rinkimo privačioje ne miško žemėje.** Šiuo metu Laukinės augalijos įstatyme nenustatyta, kad reikalingas savininko sutikimas rinkti riešutus privačioje ne miško žemėje. Tokia situacija gali sukelti konfliktus tarp žemės savininkų, kurie šioje žemėje yra pasisodinę riešutmedžių ir auginantys riešutus savo reikmėms, ir tarp asmenų, atėjusių pariešutauti savo reikmėms ar turinčių tikslą juos parduoti.

4. Projekto esmė – esminiai pakeitimai:

- **Dėl cirkų veiklos:**
 - apibrėžiama **cirko savoka** – t. y. **keliaujanti paroda arba kilnojamas žvėrynas, kuriame yra vienas arba daugiau gyvūnų** (taip, kaip nustatyta reglamente (EB) Nr. 1739/2005);
 - **nustatomas draudimas naudoti laukinių žinduolių, paukščių, roplių ir varliagyvių rūšių gyvūnus cirkuose** (išskyrus rūšis, įrašytas į Laukinių gyvūnų naudojimo taisyklėse nurodytą sąrašą). Draudimas įsigaliojė 2020-11-01. Iki tol cirkuose naudotus minėtus gyvūnus būtų leidžiama laikyti iki natūralios jų mirties, užtikrinant, kad šie gyvūnai nesiveis;
 - pažymėtina, kad siūlomas nustatyti draudimas neužkirs kelio šiuos gyvūnus naudoti pasirodymams vietose, kur gyvūnai laikomi nuolatos ir nekeliauja iš vienos vietos į kitą (pvz., delfinų pasirodymai delfinariumuose).
- **Nustatomas naujas reikalavimas gauti leidimą įvežti į Lietuvą iš trečiųjų šalių (išvežti iš Lietuvos) nesaugomų rūšių laukinių gyvūnų trofėjus**, išskyrus medžiojamųjų gyvūnų nurodytų Medžioklės taisyklėse (pvz., stirnų, briedžių, šernų ar elnių), medžioklės trofėjus. Siekiama užtikrinti, kad trofėjai būtų legaliai įsigyti (nesubrakonieriauti) ir būtų kontroliuojama prekyba jais.
- **Nustatomi įpareigojimai vandens telkiniu, žemės savininkams, naudotojams ir valdytojams taikyti invazinių rūšių naikinimo priemonės.**
- Nustatoma, kad laisvėje gyvenančius laukinius gyvūnus globos tikslais leidžiama šerti ar lesinti tik Laukinių gyvūnų naudojimo taisyklėse nustatytais atvejais ir būdais.
- **Atsisakoma galiojančios nuostatos, kad „privačiuose miškuose, esančiuose ne toliau kaip 100 m nuo jų savininkų sodybų, ir ne miško žemėje laukinės augalijos išteklius naudoti leidžiama tik gavus žemės, miško ar vandens telkinių savininkų, valdytojų ir naudotojų sutikimą ar leidimą.“**
- **Nustatoma, kad savininko sutikimas reikalingas renkant riešutus privačioje ne miško žemėje.** Pažymėtina, kad Miško žemėje toks reikalavimas nenustatomas, kadangi: 1) miške lazdynai specialiai savo reikmėms nesodinami, auga savaime; 2) asmeniui nėra galimybės nustatyti, ar miškas privatus ar ne; 3) asmeniui nebūtų galimybės gauti savininko sutikimą; 4) reikalavimas privačioje miško žemėje renkant riešutus gauti savininko sutikimą prieštarautų Miškų įstatymo 8 str. 1 d. nuostatoms (asmenys turi teisę laisvai lankytis miškuose, gali rinkti vaisius, vaistažoles, riešutauti, uogauti, grybauti ir kt.).

Projekto nauda ir įgyvendinimo kaštai:

- **Bendra administracinė našta ūkio subjektams padidės 765 Eur** (už informacijos teikimą ketinant gauti leidimą).
- **Dėl cirkų veiklos ribojimo.** Bus prisidėta prie gyvūnų gerovės užtikrinimo. Lietuvoje yra 7 gyvūnus pasirodymuose naudojantys cirkai ir tik keletas iš jų pasirodymuose naudoja laukinius gyvūnus. Daugeliu atveju pasirodymuose naudojami gyvūnai (drambliai, liūtai, tigrai, beždžionės) yra įsivežami iš kitų šalių, jų dresuotojai keliauja kartu su savo gyvūnais, todėl cirkai neturėtų atleisti asmenų, kurie galėtų prarasti pajamas.

- **Dėl nustatomo reikalavimo gauti leidimą įvežti į Lietuvą iš trečiųjų šalių (išvežti iš Lietuvos) nesaugomų rūšių laukinių gyvūnų trofėjus.** Nustačius, kad visiems medžioklės trofėjams reikalingas leidimas, sumažėtų rizika, kad saugomos rūšies trofėjus (kuris deklaruojamas kaip panašios, bet nesaugomos rūšies trofėjus) bus įvežtas nepateikus leidimo. Kai leidimai bus reikalingi ir nesaugomų rūšių trofėjams – visais atvejais siekiant gauti leidimą reikės pateikti teisėto įsigijimo dokumentus – t. y. bus sumažinta rizika, kad nebus įvežami/išvežami nelegaliai įgyti tiek saugomų, tiek nesaugomų rūšių medžioklės trofėjai. Numatoma, kad kasmet papildomai bus išduodama apie 50 tokių leidimų.
- **Dėl invazinių rūšių privalomo naikinimo priemonių vykdymo.** Bus: 1) sprendžiami konfliktai tarp gretimų žemės sklypų savininkų – kai vienas savininkas nuolat naikina invazines rūšis, o kitas nenaikina šių rūšių ir leidžia joms plisti iš savo sklypo į gretimus; 2) invazinių rūšių naikinimas prisidės prie biologinės įvairovės išsaugojimo.
- **Dėl laisvėje gyvenančių laukinių gyvūnų šerimo ar lesinimo.** Sumažės atvejų, kai pripratinti ir šeriami žmonių laukiniai gyvūnai lieka žiemoti ir juos tenka globoti patiriant dideles išlaidas. Šiuo metu kasmet skiriama apie 70 tūkst. eurų gyvūnų globos priemonėms.
- **Dėl riešutų rinkimo privačioje ne miško žemėje.** Galima bus išvengti tikėtinų konfliktų, kai privačioje ne miško žemėje asmenys pasisodinę lazdynus ar kitos rūšies riešutus augina juos savo reikmėms, o kiti asmenys be savininkų sutikimo susirenka šiuos riešutus savo reikmėms ar komerciniais tikslais.

5. Derinimas – Projektas aptartas tarpinstituciniame pasitarime. **Liko neatsižvelgta į Lietuvos miško ir žemės savininkų asociacijos ir Lietuvos ūkininkų sąjungos pasiūlymą neišbraukti šiuo metu galiojančios Laukinės augalijos įstatymo 12 straipsnio 1 dalies nuostatos, kad „<...> Privačiuose miškuose, esančiuose ne toliau kaip 100 m nuo jų savininkų sodybų, ir ne miško žemėje laukinės augalijos išteklius naudoti leidžiama tik gavus žemės, miško ar vandens telkinių savininkų, valdytojų ir naudotojų sutikimą ar leidimą.“**, siekiant užtikrinti savininko teises į asmens saugumą ir privatumą. **Aplinkos ministerija nepritaria šiam pasiūlymui, nes: reikalavimas privačioje miško žemėje renkant grybus, riešutus, uogas ar vaistažoles gauti savininko sutikimą prieštarautų Miškų įstatymo 8 str. 1 dalies nuostatoms, kad lankymasis miške yra laisvas ir asmenys turi teisę uogauti ir grybauti; būtų pažeistas lygiateisiškumo principas – vienų savininkų miške, kuris yra ne prie jų sodybos ir toliau būtų laisvai leidžiama grybauti ir uogauti, o kitų savininkų miške, kurie mišką turi prie savo sodybos jau galima būtų uždrausti grybavimą ar uogavimą; neturima informacijos, kad šiuo metu galiojanti nuostata būtų vykdoma ir kyla abejonių dėl galimybės ją įgyvendinti (nėra kaip nustatyti (įrodyti), kad augalai ar uogos buvo surinkti būtent konkrečiame privačiame sklype). Lankymasis privačioje ne miško žemėje nereglamentuojamas nei galiojančiame Laukinės augalijos įstatyme, nei teikiamame projekte.** Laukinės augalijos įstatymo pakeitimo projekto 6 straipsnio 3 dalyje nustatoma, kad laukinių augalų ir grybų išteklių naudotojai privalo nepažeisti žemės, miško, vandens telkinių savininkų, valdytojų ir naudotojų teisių bei interesų; t. y. žemės savininkai gali apriboti lankymąsi privačioje žemėje remdamiesi kitais teisės aktais.

6. Atitikimas Vyriausybės programos nuostatoms – Projektas atitinka Vyriausybės programos nuostatas biologinės įvairovės išsaugojimo srityje. Įsipareigojimą „8.4. įteisinti ir užtikrinti veiksmingas kovos su invazinėmis augalų ir gyvūnų rūšimis priemones, siekiant išsaugoti biologinę įvairovę, gamtos rekreacinį potencialą ir poilsio erdves. <...>“.

7. Dalykinio vertinimo išvada – siūlome Projektą svarstyti Vyriausybės posėdyje (B dalyje).